

Høring –

Midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina med rett til midlertidig kollektiv beskyttelse

Generelt

- På generelt grunnlag er det utfordrende for kommunen å skulle bygge opp et stort tjenesteapparat i en uavklart situasjon. Det foreligger ingen midler i forkant, men alt baseres på tilskudd som utbetales etterskuddsvis. Det er utfordrende å bygge opp et stort tjenesteapparat, uten noen holdepunkt knyttet til varighet. I tilknytning til ordinær bosetting, så kan kommunen planlegge ut ifra et prinsipp knyttet til en tilskuddsperiode på 5 år. Dagens utfordring gjør det vanskelig for kommunene å planlegge fremover, og det kan synes som at vi må bygge opp tjenester, for så å nedbemanne innen kort tid. Dette fører til store utfordringer bl.a. til rekruttering i midlertidige stillinger.

Anskaffelse av boliger

- I tillegg så er det utfordrende for kommunen å skaffe til veie egnede boliger for bosetting av flyktninger i denne størrelsesorden. Kommunen vurderer dette som en av de største utfordringene knyttet til situasjonen. Her bør det ses på lemping av krav til utleieboliger, dog ikke på bekostning av helse, miljø og sikkerhet. Kommunen er avhengig av det private leiemarkedet for å kunne bosette i henhold til anmodningen. Bygg av nye kommunale enheter vil ikke kunne iverksettes for å dekke dagens behov, men da heller et fremtidig behov. Situasjonen knyttet til Ukraina er så vidt usikker, at kommunen ikke kan bygge opp et stort apparat når man ikke er kjent med behovets varighet

Integreringsloven

- Det burde legges opp til større fleksibilitet knyttet til tidspunkt for oppstart i intro. Disse menneskene kommer rett fra krigssone, er traumatisert, og mange er også utsatt for overgrep og utnyttelse. De trenger å få ivaretatt basale behov før de vil være klare for oppstart i Introduksjonsprogram

Kommunene vil kunne jobbe mer effektivt med bosetting av flyktningene dersom oppstart intro endres fra innen 3 mnd til innen 5 mnd.

- Denne gruppen flyktninger vil ha helt andre utfordringer enn hva vi er vant med. De har levd under like «beskyttede forhold» som oss selv, og vil være traumatisert på områder hvor vi ikke har kompetanse på samme måte som ved f.eks bosetting av overføringsflyktninger utenfor EU.
- Selv om mange av de som skal bosettes er høyskoleutdannet, så vil de ha behov for ivaretagelse av psykisk helse, samt ha «ro» til norskopplæring før det vil være aktuelt å komme seg ut i arbeid. Mange lever i uvisse i forhold til ektemann/bror/fedre, og lever i en unntakstilstand. Vi må sikre disse flyktningene et godt grunnlag, det vil de få gjennom et introduksjonsprogram med mer rom for skjønn og individuelle behov knyttet til programmets lengde.
- Det vurderes som hensiktsmessig at det legges til rette for mulighet for forlengelse av Introduksjonsprogram, fremfor at deltakere som ikke er kommet seg ut i arbeid etter 6 mnd. oppsøker Nav for økonomisk sosialhjelp.
- Tiltak i regi av frivillige organisasjoner som element i Introduksjonsprogrammet kan synes som uklare/ustabile løsninger i denne situasjonen. Vi har allerede tiltak på plass som fungerer, dette burde kommunene få bygge videre på. De flyktningene som skal bosettes fra Ukraina har også behov for kvalifisert opplæring. Ordinær opplæring i norsk, samt arbeidsrettede tiltak, inkludert språkpraksis, er virkemiddel som vi vet fungerer, og som fortsatt bør være grunnen i Introduksjonsprogrammet.
- Kommunene vil bli mer effektive og målrettede i sitt arbeid, dersom det legges til rette for kompetanse kartlegging i kommunene, etter at flyktningene er bosatt, dette fremfor kartlegging under opphold i mottak. Videre vil unntak fra regelen om karriereveiledning gjøre bosetting og oppstart i Introduksjonsprogrammet mer effektivt. Med erfarne Programrådgivere vil dette bli ivarettatt av kommunen, som også har et tett og godt samarbeid med karrieresenteret.
- De som har mulighet til å komme seg ut i jobb rask, bør får muligheten til dette. Rett og plikt til norskopplæring bør opprettholdes, med unntak av de som kan forsørge seg selv via arbeid. Her må det også lages et system som fanger opp denne gruppen, ved krav om norskopplæring/samfunnskunnskap som grunnlag for videre opphold. Her bør regelverket tydeliggjøres.
- Det må sikres at midlertidig lov ivaretar fremtidige krav f.eks knyttet til norsk, samfunnskunnskap og prøver. Hvis det blir et overheng på dette så vil det kunne bli utfordrende om noen år dersom mange ukrainere ikke kan returnere og søker permanent.

- Det må utarbeides veiledere til midlertidig lov som sikrer at regelverk og alle eventualiteter det legges opp til blir tydelige for kommunene
- Det må utarbeides nye vedtaksmaler i regi av IMDI som er i henhold til midlertidig lov, og endringene må ivaretas og sikres opp mot registreringer i Nasjonalt introduksjonsregister.
- Endringer i lovverk må sikre kommunene mer fleksibilitet og bruk av skjønn for å finne gode løsninger for de som kommer.

Høringsbrevets kapittel 11 og punkt 11.4.5

- Generelt til kapittel 11:
Høringsbrevet åpner for at spesialisthelsetjenesten i en rekke situasjoner kan unntas fra plikter som følge av økt pågang og behov for prioriteringer, mens man i mindre grad tillater slike unntak i den kommunale helsetjenesten. Det er derfor på sin plass å minne departementet på at hoveddelen av helsetjenester ytes av kommunen og ikke av spesialisthelsetjenesten. Det er ingen grunn til å tro at flyktninger fra Ukraina vil ha et større behov for spesialisthelsetjenester enn befolkningen for øvrig, mens det er meget sannsynlig at behovet for primærhelsetjenester vil være større enn for den norske befolkningen. Belastningen på den enkelte kommune vil variere stort avhengig av antallet som skal bosettes og antall personer i asylmottak. Dette gjør at enkelte kommuner vil kunne levere tjenester i tråd med regelverk og forskriftskrav, mens andre kommuner med mange nyankomne flyktninger vil kunne oppleve et stort press på sine helsetjenester. Kommunene må få et tilsvarende handlingsrom som spesialisthelsetjenesten til å unntas regler og forskriftskrav, i de tilfeller der dette vurderes som det beste for å tilby best mulig helsetjenester til alle som oppholder seg i kommunen.
- Om punkt 11.4.5
Retten til å stå på en fastlegeliste. I høringsbrevet står følgende: «Dersom et stort antall ukrainske fordrevne ankommer i løpet av en kort periode, i tillegg til ankomst av ordinære asylsøkere, kan det for mange kommuner være vanskelig å oppfylle retten til å stå på fastleges liste. Selv om det i dag er kapasitetsutfordringer i fastlegeordningen, mener departementet at slike utfordringer vil kunne håndteres med tiltak innenfor dagens lovregler. Departementet vil for eksempel vurdere løsninger som medfører at personer som ikke har fastlege prioriteres foran personer med fastlege ved bytte av fastlege, og at barn som får fosterforeldre i Norge automatisk får tildelt plass på samme fastlegeliste som fostermor eller fosterfar. Departementet kan dermed ikke se at det er behov for nye lovhjemler som gir unntak fra rettigheter og plikter innenfor fastlegeordningen»

Dette vil være et lovkrav som vil være vanskelig å oppfylle for flere kommuner, også Rana kommune. Kommunen har per dags dato en reell legemangel og er i en situasjon der man ikke klarer å rekruttere leger til fastlegeordningen. Retten til å stå på en fastlegeliste bør derfor revurderes for denne gruppen. Pasientrettighetene er ivaretatt gjennom rett til nødvendig helsehjelp, og kommunen bør selv kunne stå fritt til å finne løsninger på hvordan man skulle ivareta retten til nødvendig helsehjelp.

Kompetansekravet til ansatte i skole/barnehage

- Lettelser i kompetansekravet til ansatte i skole og barnehage vil ha betydning for kommunens mulighet for rekruttering. Departementet mener at dagens ordning, sammenholdt med systemet for yrkesgodkjenning, gir den nødvendige fleksibiliteten til å ansette personer fra Ukraina uten å endre kompetansekravene i barnehageloven eller opplæringsloven. Videre mener departementet at likebehandlingsprinsippet i forvaltningsloven tilsier at eventuelle lettelser i kompetansekravene bør omfatte alle søkere, ikke bare søknader fra ukrainske fordrevne, og det er slik foreslått fra Departementet å ikke gjøre unntak fra kompetansekravene. Kommunen mener at lettelser i kompetansekravene bør omfatte alle søkere, og at man på denne måten lettere vil kunne rekruttere ansatte. Rekruttering vurderes å være en av kommunens største utfordringer i denne situasjonen.

Mo i Rana, 12.04.22

Mvh hilsen
for Rana kommune

Katharina Breivik
Leder
Flyktningetjenesten